

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt V. Modus contemplandi Devm in caligine.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

cibus viderim istud omne bonum semper cum tenebra, sed non prædicto altissimo modo cum tantæ tenebra.

Ecce infra: Video enim sanctam Trinitatem in tenebra, & in ipsa Trinitate quam video in tantæ tenebra, videtur nobis quid ego sum & maneam in eis medio: & illud trahit me plus quam alias aliqua quano bacterius habuerim, vel aliquid bonum quod viderim; ita quod ipsis non est comparatio ad illa. Hancen B. Angelus.

De hac quoque contemplatione, qua DEUS in caligine, sive in immensa luce conficitur, mentio passim fit apud Patres. D. Gregorius li. 4. in 1. Regum ad cap. 20. contemplationem ad DEI incircumscriptum lumen terminatam, quod idem est ac DEUM in caligine intueri, sic depingit: *Quidquid enim de omnipotente DEO humana mens potest cogitare, DEVS non est: sed dum cogitando cuncta transcedit, dum quidquid potest intime lucis, quidquid interne suavitatis & dulcedinis, quidquid spiritialis delectationis sibi singere minus illa esse creditur. Ad quamdam lucem tamen pervenit quis non est DEVS, sed quam inhabitat DEVS. Et quia tunc electi anima mirabiliter inflammatur, mirabiliter reficitur, ineffabiliter delectatione fruatur, cogitare cōpelletur, quam ineffabilis lux dulcedo & delectatio sit que ipse sit, sicut etiam immensa lux est illa quam inhabitat, & non est ipse. Ad Dominum quippe in Bethel Moyses ascenderat, quando cum eo in monte loquebatur: sed qui ad lucem pervenerat quam inhabitat DEVS, lucem quae ipse DEVS erat, quarebat dicens: Ostende mihi faciem tuam. De quo etiam scriptum est, quia loquebatur Moysi Dominus facie ad faciem.*

Quid est quod facit ad faciem Moyses cum Domino loquitur, & tamen Dominum obsecrat, ut faciem suam Dominus ostendat? Sed facies DEI, cognitio eius est. Cognoscitur autem DEVS per speculum, cognoscitur per seipsum. Per speculum hic, per seipsum in calo. Speculum vero est illa lux quam inhabitat DEVS: ipse autem lux illa, que ipse est. Moyses autem qui facie ad faciem DEVM videre dicitur, & ejus faciem ad videndum postulare, quid rectius designat, quam perfectionem electorum, qui jam speculum illius summis lucis intueri, sed tamen ad ipsam lucem veritatem perringere vehementer cupiunt? Ita quidem cognitio lucis, electorum desideria faciare non novit, sed excitare, illa vero & satiare & excitare. Nam tam jucundares est, ut ineffabiliter concupiscatur, & tamplena, ut qui jam semper hanc in magno desiderio videantur, semper ineffabiliter dulcedine satientur. Hæc Gregorius.

Richardus quoque hunc contemplationis gratiam non obscurè insinuat in Tract. de gradu viol. char. Sepe, inquit, sub hoc statu Dominus descendens de celo, sepe visitat sedentem in tenebris & umbras mortis, sepe gloria Domini implet tabernaculum fæderium. Sic tamen praesentiam suam exhibet, ut faciem suam minimè ostendat. Dulcorem suum infundit, sed decorum non ostendit. Infundit suavitatem, sed non ostendit claritatem. Savitas itaque eius sentitur, se spesies non certatur. Aduic nubes & caligo in circuitu eius, adhuc thronus eius in columna nubis. Est tenebrosus quidem & blandus admodum quod sentitur, sed nubilus omnino quod cernitur; nondum namque appetit in lumine. Et quamvis appareat in igne, magis tamen in igne accidente, quam illuminante: accedit namque effectum, sed nondum illuminat intellectum; desiderium inflammatur, sed intellectum non illuminatur. In hoc itaque statu anima dilectum suum sentire potest, sed, sicut dictum est, videre non potest. Et si videret quidem, videret quasi in nocte, videret velut sub nube, videret denique per speculum in enigma, nondum autem facie ad faciem. Vnde & dicit: Illumina faciem tuam super terram tuum.

D. Bonaventura itin. 5. dist. 6. sic inquit: Surge & resolute te, incognitus (ut possibile est) ad unum eum Deum; id est, eum qui super omnem cognitionem est: quia quidem restitutio vel resurrectionis sit per ipsum solus forte desiderium, & amorem super servitum, quæ nulla ratione inveniatur a investigatione potest esse cognita.

Ecce infra: Cessans enim in ista caligine ab operatione cognitionis, sed astantis desiderio solius DEI persistet ab ipso incogniti ipsi soli existens, & cognoscens videt in ista caligine super intellectum, quia ad hoc cognoscendum non posset intellectus humanus & inocuitus attingere, non quod intellectus dicatur inocuitus à privatione potentie visiva, sed à privatione spiritualem actus visivis, dum ostiatur in illa caligine. Hæc ille, Qui subexit statim plures gradus ascensionis in spiritualem caliginem: quorum primus est, delinquere omnia sensibilitas; secundus, omnia intelligibilis tertius, ingredi caliginem ubi apparet DE. Denique de hac divina caligine omnes fertur. Expositores Dionysii multa & varia tradidere, quæ propter eorum obscuritatem non facile ab omnibus, nisi experti sint, capiuntur. Videamus etiam etiam Gerson in Tractat. de myst. Theolog. & de contemplat. mentis in Deum.

C A P V T V .

Modus contemplandi DEVM in caligine.

DE modo contemplandi DEUM in hac caligine præclarè agit Henricus Hatphilius lib. 3. myst. Theolog. part. 3. c. 23. cujus item ad brevitem methodum, ejus tamen verbi se uenit, reducemus. Postquam inquit, anima in imaginibus & similitudinibus tam corporeis quam intellectuibus DEVM est contemplata, & cum bujusmodi contemplationis modis minime possit esse contenta, complanata DEI agnitionem anima non conseruant, id est relata illis, anima dilecta totu[m] se precordis sublevat, ac defidio accendatur ad videndum dilectionem in sua gloria & mæta essentia, devote suspirans clamans & dicens: Domine, ostende nobis Patrem, & suffici nobis; Ioan. 14. & iterum Psal. 79. Oltende faciem tuam, & salvi erimus: considerans quid intuiri cognitione, quæ DEVM in hac vita contemplatur in imaginibus & similitudinibus versatur, quibus DEVM veluti per instrumentum a quadam, & non ex parte cognoscitur.

Hinc protinus oculum suum intellectualem ab omnibus imaginibus, etiam intelligibilius, quales sunt imagines Divinitatis, unitatis, trinitatis, boni, etc. denudare festinat; judicat ipsa luce clarior, quod haec omnia quantumcumque præcessa videbantur, DEVM tamen propriè non representant, sed tantum mensuram humane comprehensibilitatis & intelligentie.

Quapropter per nudam cognitionem suam non cessat intrare in illam divinam caliginem, ubi nimis in quadam DEI perfecta ignorantia constitutus, & velut inter duas mensas quasi praesane moritur a peccato: Nam ad mensam inferiorem, ubi DEVS in imaginibus umbraticè cognoscitur & diligatur, inclinatur se renuit: ad superiorem vero mensam, ubi DEVS in mæta sua gloriosa essentia conspicitur, accedens permittitur. Sic igitur maneret sedens in mæta caligine, & immediate coram ignote gloriose Divinitate presentia, suam ibi constitutens habitationem, ei quid illic sine medio lumen illud gloriosum in ipsa caligine resurgere non cessat, sicut mensa nostra tenet a lumen ipsum comprehendere non valeant.

Utrorū tamen dum in hac vita peregrinatur, habet

habitationem in ipsa caligine sub mensa superiori, coram immediata & ignota praesentia dilecti, veluti sub umbra illius quem desideras, quadam anhelosae longanimitate constituit, & instar catellus meus de mensa Domini expectans. Nec ibi otiosus inventur, siquidem sollicita semper est, quomodo DEO magis ac magis placeat, divinum benefacitum oculos semper habens, ac in operibus virtutis exercitus vigorosus, & affectibus amorosus, super omnes occupationes & multiplicates se exercens, & hanc habitationem continuo visitans per excessum quemdam simplicem omnium cogitationum, similitudinum, & imaginum, inquit & super omnes DEI nominationem, & sic post omnem occupationem, secundum se totam in caligine sicut in propriam habitationem reveritur: tum etiam quia illuc otiosam quandam occupationem habet, scilicet amorosam quandam anhelationem ad videndum nudam & gloriosam faciem dilectionis sui, sedendum inquam cum ceteris Electis ad mensam illam supremam, ubi tandem dilectus ejus erit cibus & potus ipsum.

Ceterum hec anhelatio amorosa, in hac caligine celebrata, tria simul complebitur, scilicet tedium, desiderium, & spem. Primum autem tedium quoddam complebitur in omnibus, que sub hac caligine continentur; quoniam ibi dilectus suum minime reperire pravet, nisi in imaginibus & similitudinibus, quem in sua proprietate videre desideras. Hinc etiam quoddam amarorum talium de ipsa caligine, quam inhabitare cogitat, incurrit, donec se dilectus sua pietate manifestare voluerit. Non enim ignoras, quod ipsius dilectio occultatio contingit ex parte proprii defectus, cum DEVIS in gloriosum lumen esse dignoscitur, in quo tenebre non sunt ullae, ut dicit Ioannes, 3. Joan. 1. Et idem creatis universis in seipso cognoscitibus est creatura intellectuibus, licet ipsum agnoscere nequeant, eo quod intellectus eorum oculus per lumen spirituale necum ad hoc habilitatus est, nec etiam per lumen gloriae, quod semper necessarium requiritur; sicuti sol materi diu creatura universis in se magis est visibilis, utpote fons ipse visibilis lucis. Verumtamen universi corporales oculi illi afferre propter nimiam claritatem non possunt, ob eorum debilitatem & inhabilitatem. Sic ergo felix anima tedium sustinet sua caliginis, quoniam ex seipso causatum non ignorat.

Denique licet utcumque gaudeat, super omnem imaginem & similitudinem in hac se consendisse caliginem, omnemque creaturam effugisse & supervolasse, stans in avertibili ter coram immedia praesentia dilecti glorioso lumine & caliginem suam illustratis, quoniam lumen illud gloriosum ejus caligo comprehendere nequeat, tedium tamen sustinet propter debilitatem & inhabilitatem oculi sui intellectuibus, lumen illud capere vel sustinere non valens, quo nimis cogitat inter duas mensas famelicas & sitiundas residere.

Secundum verum est quoddam flammigerum desiderium ad gloriosam & nudam dilecti faciem videndum & frumentum in plenitudine amoris; qui a nunquam plenum gaudium nisi in perfecta DEI visione & cognitione valebit adipisci. Peccate, inquit, Joan. 16. & accipies, ut gaudium vestrum plenum sit. Et item ait: Videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tolleret a vobis. Cum igitur anima in hoc servido & penetrativo desiderio cor & ignota, licet immediata DEI presentia, steterit, statim recipit verbum illud absconditum, de quo dicitur in libro c. 4. Porro ad me dictum est verbum absconditum, & quasi futurum suscepit auris mea venas sustentatorum ejus, id est, occulissimas inspirationes alloquenter Verbi, quod est filius DEI Christus Jesus, sapientia Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

Patri, qui ut dicit Iob c. 28 absconditus est ab oculis omnium viventium. Hoc Verbum amoris anima dulci susurrio loquitur in ipsa caligine sua cogitationis, ipse Pater in illa caligine cum Filio & Spiritu sancto inhabens sicut promiserat Christus Jo. 14 dicens: Ad eum venemus, & mansionem apud eum faciemus. Ibi denique verbum suum loquitur non in imaginibus vel similitudinibus, quia procul funditus existimat sicut in sua gloriosa luce, sicut ipsi anima verbum hoc absconditum maneat: quia quamvis lux ipsa salutem in tenebris, tenebra tamen eam comprehendere non possunt. De quo Verbo divino dicit Sapiens Sap. 18. Cum quietum silentium continet omnia, & nox in cursu suo medium iter habere, omnipotens seruitus exiliis in celo a regalibus sedibus venit. In caligine quippe cogitationis, tenet omnes creature silentium, ubi caliginosam noctem suum cursum habere dignoscitur, id est, statum suum in hac vita, que tota cursus quidam est. In media vero via cursus hujus, inter DEVIM, scilicet & creaturam, mensam superiorem & inferiorem, advenit omnipotens seruitus divinus a regalibus sedibus paterni cordis, qui scilicet dulce susurrium inserti auribus distet & sue divinarum inspiracionibus, quibus ipsam vigilem reddit, ne in ipsa caligine praetendo dormiat, desideris otiosa, & amore repida.

Tertium autem est sibi secunda, quam anima ex occultissimo susurrio paterni Verbi meretur adipisci. Nam ut cactus a nativitate, qui desiderio flagrat ad videndum exteriorem visibillem omnium creaturarum ornatum: quem quia nunquam vidit, quidquid illi de his uisum est, cum desiderio quidem, sed sine imaginibus & similitudinibus recipit, cum in se quae nunquam vidit, nequaquam formare potest. Sic felix anima vera suscipit divinum susurrum auribus quidem desideriorum suorum, sed sine imaginibus & similitudinibus, quia susurru illud incomprehensibilem gloriam divine essentiae multis artis demulcionibus eidem inspirat, de qua numquam perfectam imaginem habuit vel habere velit: quia dumtaxat nudam gloriosam divinam essentiam in seipso & cum seipso videre desiderat, quomodo & quando dilecto illam sua pietate manifestare placuerit.

Ceterum licet in hoc statu in ea creatura universa silere cogatur, ipsa tamen minime sibi silentium indicere potest, non cessando viscerosis desideris dulcis susurru cum dilectio invicem frequentare, cumque ruris prius argumentationibus, nunc gratiarum actionibus, nunc amorosis aspirationibus conveniens & alloquens. Quod utique susurru licet sine verbis & imaginibus celebretur, nec percipere quia potest nisi ipse dilectus & dilecta, dicente sponsa, Cantic. 2. Dulcissimus meus nupti, & ego illi: nos tamen pro modulo nostro balbutiendo colloquum illud dulcissimum prosequamur quibusdam desimilibus similitudinibus. Nam inspiratum DEI Verbum in sua nuda cogitatione loquitur prima dicens, Apoc. 1. Ego sum a & u, hoc est, proximorum & finis omnium creaturarum, essentiale bonum earum, ac perfecta beatitudo, unicuique iuxta modum & capacitatem sua naturae: plenitudo sum immensarum divitiarum, eternarumq; gratiae & glorie, quas nec oculus vidit, nec auris audivit, quas preparavi diligentibus me, ut scierentur & mebrentur ab ubertate domus DEI. Cui felix anima dulci susurru desideriorum suorum responderet: O quam beati, qui edunt & bibunt ad mensam tuam Domine, quoniam re lucide cognoscunt, iucundae laudent, magnifice gratias agunt, ardenter diligunt, & te fruuntur in letitia & exultatione: ego autem hic sum crucis, Lucas 15, projecta in cinere & caligine, & lumine cali non video. Sit te clare cognoscere, & esurio te perfecte diligere; nec desiderium meum adipisci video. Obsecro Domine, si inveni gratiam in oculis tuis, ostende mihi facie tuam. Haec tenus illa.

Consu- Hæc summi boni in caligine contemplatio
lendus non in merito à mysticis Doctoribus modi nescia
noscit. vocatur nam tunc virtus intellectiva (ut benè
Balthasar doceat Haphnius lib. 3. Myſt. Theol. part. 4. cap. 29.)
supra cit. in modum modi nescium elevatur, ita ut intuitus
eius sine modo fiat, nec sic, nec ibi firme-
ment. ca. 3 sed omnia quodammodo sine modo com-
plectitur, eò quod eius intuitus ei superexaltatus
et superdilatatus est, ita quod nescit, ubi recipiat
Castelli veluti vagabundus & errans; nec intuitus revo-
anime S. care potest, quia totus est ab eo diffusus, sine
M. Teresa, fine, ac sine reverzione; quia quod ca-
pag. 191. pere desiderat, adipisci ad votum non valer. In
hoc statu intellectus semper habet illam propen-
sionem & inclinationem, ut videat quid sit DEUS
in se, & qualis sit; quoniam ad hoc à DEO ducitur,
allicitur & invitatur, ac eam ob causam, ut
suprà dixi, non cessat continuus spiritus ad portas
divina milericordia pulsare; sed tamen intelle-
ctus illic excubare cogitur, quia oculus ejus ab
immena claritate reverberatur & caligat. Exulta-
rat tamen interim cum sponsa, dicens: Sub umbra
illius, id est, Christi, quem desideraveram, sedi, & fru-
tus eius dulcis gutturi meo.

Porrò illud advertendum est, ad hanc contemplationis speciem etiam alias, quæ variis no-
minibus à Mysticis vocari solent, reduci. Prima,
quæ spiritualis animæ somnus dicitur, quæ nihil
aliud est, quam quædam in DEO felicissima ob-
dormitio, in qua spiritus à se deflatus, nesciens ubi
aut quomodo, hoc tantum sciens, quod sponsa
Canticorum 5. dicit: Animæ me aliquiescat est, ut
cap. 6. dilectus locutus est, & eodem cap. Ego dormio, & cor
meum vigilat; quia ex tempore anima ab omnibus
rebus abstracta, & à séipso, id est, à sensibus quo-
dammodo alienata, solitus dilecti intuitioni &
castissimo amori dulciter inheret. Et quāvis sapientia
contingat in hoc gradu, animam à sensibus ad di-
vina omnino rapiat in hac tamen suavi dormitione
omnino non fit extra se. Nam licet operationes
externorum sensuum ac imaginationis quodam-
modo debilitentur; non tamen penitus conlopi-
tur, quemadmodum si qui dormitare solent, qui
nec omnino sensibus carent, nec dominio sensibus
utuntur. In quo sensu de somno hoc spirituali lo-
curus est divus Bonaventura Proces. 7. Relig. c. 14.
vid. Joh. 3. & seqq. ubi sic scribit: Sed tamen si sponsi amplectibus anima
überius, atque ex nucleatu dis-
serit de hoc ani-
mæ som-
no.
Cath. lib. supra cit.
pag. 195.
& Bala-
thas. à S.
Theolog. myst.
Philip. &
SS. Trin.
part. 3.
Theol.
myst. dist.
2. art. 3.
& Bala-
thas. à S.
Cath. lib.
supra cit.
pag. 195.
& seqq.
ubiq. & sicut
poterit
suscipiunt
beatæ immis-
siones, antuali-
bus & praesumptuosis omnime incognitis. Sic igitur
purus Sanctorum contemplatorum animabus, tam
infuso nutrimento divisiōne adimplens, splendens
spirituum ratio, dulciscit concupiscentia, bilascit i-
rasibilis, ex dilectione quorum deificam illam quietem non ambiguum emanare. Hæc illa,

De hujus suavissima quietis contemplatione plenius Hugo lib. 2. de anima cap. 20. differuit, ubi inter alia ita inquit: Cum enī cooperit mens per pa-
ram intelligentiam semet ipsam excedere, & illam in-
corpore lucis elatitudinem tota intrare. & in his que
intrinsecus videt, quendam inimicū suavitatis spon-
sorum tradere, & ex eo intelligentiam suam condire, &
in sapientiam vertere; in tantum in hoc mentis ex-
cessu pax illa, quæ exuperat omnem sensum, inventur
arque obtinetur, ut si silentium in calo quasi
hora dimidia; ita ut contemplantis anima nulla al-
terantur cogitationum tumultuatione turbetur,
nihil inveniens quod vel per desiderium petat, vel per
fastidium arguat, vel per odium accusat; sed intra
contemplationis tranquillitatem totus colligatur, in-
tromittitur in quemdam affectum multum insista-
rum in corpore ad nescio quam dulcedinem, quæ si sen-
tiret per se senti

In pace, inquit, in id ipsum dormiam & requiescam. Plura de hoc felicissimo somno tradidit Richardus in expositione hujus loci, quæ verè digna sunt, ut Lectore videantur, & memoriae commenden-
tur.

Diximus, in hujusmodi spirituali somno eni-
mam non esse omnino ab externis viribus absolu-
ta, ut hujus generis somnum ab alio profun-
diori discernamus, in quo anima omnino sopora-
tur, ac ferè omnes mentis sensus desperduntur, de
quo locutus est Richardus in Exposit. prædicti Psal-
mi, quia illum ad fruтивan unionem spectare non
dubitamus.

C A P V T VI.

De quiete animæ in DEO, quæ sapientia in hac caligine degeneratur.

P R A E T E R M I S S I S aliis speciebus contem-
plationis, quæ sine ulla necessitate à Mysticis
multiplicantur, cum manifestum inter illas di-
scrimen non inveniatur, & variorum nominum
multiplicatione (maxime quando illa obscura
sunt, & à communio loquendi usu deviantur) Le-
ctor potius confundatur quām juvetur; unam è
reliquis non prætereundam judicavi, quæque in
DEO' non injuria vocatur, in qua DEUS in po-
ro ac eminenti amore possidetur, & ipse in anima
cum dilectione prolabitur, alterque alterius in
possessione & quiete mutua requiecit. In ha-
c contemplatione spiritus clarificatur, & tons di-
vino lumine ac dulcore perfunditur, & DEUS
cum ipso, & ipse cum DEO, mita charitatis ad-
hæsione & jucunditate ad invicem conglutinan-
tur. Hæc jucundissima quies à pura DEI contem-
platione provenire solet, & tñque proximad u-
tionem fruтивan cum DEO dispositio.

De hac admirabilis quiete D. Bonaventura
Tract. de VII. grad. contempl. ita scripsit: Quiesce-
tis animæ mira quadam & suaua tranquillitate, per
infusam nobis ex frequentia orationis dulcedinem
concreat. Solis valde spiritu talibus experientia bus
quietis concedat, quibus & datur etiam ipsa super-
calces substantias contemplando transcedentes: sa-
pergnata enim beatitas ipsi familiaris, scipsum ei im-
mittit, & ipsi rotat virtute, dicitur in finu sancti desile-
rii, potenter suscipiunt beatas immissons, antuali-
bus & praesumptuosis omnime incognitis. Sic igitur
purus Sanctorum contemplatorum animabus, tam
infuso nutrimento divisiōne adimplens, splendens
spirituum ratio, dulciscit concupiscentia, bilascit i-
rasibilis, ex dilectione quorum deificam illam quietem non ambiguum emanare. Hæc illa,

De hujus suavissima quietis contemplatione plenius Hugo lib. 2. de anima cap. 20. differuit, ubi inter alia ita inquit: Cum enī cooperit mens per pa-
ram intelligentiam semet ipsam excedere, & illam in-
corpore lucis elatitudinem tota intrare. & in his que
intrinsecus videt, quendam inimicū suavitatis spon-
sorum tradere, & ex eo intelligentiam suam condire, &
in sapientiam vertere; in tantum in hoc mentis ex-
cessu pax illa, quæ exuperat omnem sensum, inventur
arque obtinetur, ut si silentium in calo quasi
hora dimidia; ita ut contemplantis anima nulla al-
terantur cogitationum tumultuatione turbetur,
nihil inveniens quod vel per desiderium petat, vel per
fastidium arguat, vel per odium accusat; sed intra
contemplationis tranquillitatem totus colligatur, in-
tromittitur in quemdam affectum multum insista-
rum in corpore ad nescio quam dulcedinem, quæ si sen-
tiret per se senti